

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

John Steinbeck, *The Grapes of Wrath*

Copyright © John Steinbeck, 1939

Copyright renewed © John Steinbeck, 1967

All rights reserved.

© 2013 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto autor: Nobel Foundation, 1962

Foto copertă: © Entertainment Pictures/Northfoto

Lucrare apărută cu acordul COPYRO – Societate de Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

STEINBECK, JOHN

Fructele miniei / John Steinbeck; trad. din lb. eng. și note
de Dumitru Mazilu. – Iași: Polirom, 2013

ISBN: 978-973-46-3185-8

I. Mazilu, Dumitru (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Printed in ROMANIA

John
STEINBECK
.....
Fructele mîniei

Traducere din limba engleză și note
de Dumitru Mazilu

POLIROM
2013

Proprietarul se apleacă înainte, să-l vadă cât mai bine pe omul murdar și zdrențaros. Se scarpină în părul cărunt de pe piept. Și vorbe tăios:

— Nu cumva ești și tu unul dintre ăia de întărită oamenii? Nu cumva ești de ăia de numa' se preface că vrea să muncească?

Și omul în zdrențe răcni:

— Mă jur pe ce am mai sfint că nu-s!

— Pute lumea de ei, spuse proprietarul. Umblă de colo-colo numai să bage zizanie. Scoate oamenii din minți. Se vîră ca musca-n lapte. Pute pămîntul de-alde ăștia. O să vină vremea cînd o să-i adunăm pe toți, pe toți zurbagiii ăștia. O să-i alungăm pe toți din țară. Vrea omul să muncească, bine! Dacă nu vrea... ducă-se dracului! Doar n-o să-i lăsăm pe ăia să iște neorînduială!

Omul în zdrențe își umflă pieptul și urmă:

— Eu am încercat să vă lămuresc, oameni buni. Un an de zile mi-a trebuit ca să înțeleg treburile astea. A trebuit să-mi moară doi copii și să mi se prăpădească nevasta ca să mi se deschidă capul. Da' n-am cum să vă spun. Ar fi trebuit s-o știu dinainte. Da' nici mie n-a fost nimeni în stare să mi-o spună. Eu n-am în ce fel să vă mai povestesc despre bieții copilași cum zăceau în cort cu burțile umflate și numai cu pielea întinsă pe oase, cum tremurau și scheunau ca niște căței și cum alergam de colo pînă colo să găsec de muncă... și nu pentru bani, nu pentru leafă! urlă zdrențarosul. Doamne, Iisuse Hristoase, numai pentru o strachină de făină și o lingură de untură. Și pe urmă a venit medicul legist. „Copiii ăștia au murit de-un atac de inimă“, a spus medicul legist. Și a scris-o pe hîrtie. Cum mai tremurau, sărăcuții, și cum le stăteau burțile umflate ca niște bășici de porc!

Cercul de oameni rămăsese încremenit și gurile stăteau întredeschise. Oamenii răsufară adînc și așteptară.

Omul în zdrențe privi de jur împrejurul cercului, apoi se răsuci în loc și se depărta repede, pierzîndu-se în întuneric. Bezna îl înghiți, dar pașii tîrșiiți se auziră încă multă vreme după ce dispăruse, pași rari pe asfaltul șoselei; și o mașină trecu pe șosea, iar în lumina farurilor omul în zdrențe apăru

tîrîndu-se greoi, cu capul căzut în piept și mîinile înfundate în buzunarele hainei lui negre.

Oamenii erau neliniștiți. Unul zise:

— Ei, uite că s-a făcut tîrziu. Trebuie să ne ducem la culcare.

Proprietarul spuse:

— E vreun coate-goale. O mulțime de neisprăviți bat drumurile de-o vreme încoace, lua-i-ar dracu'!

Dar după asta tăcu. Se lăsă iar pe spate, sprijini de perete speteaza scaunului și cu degetele își pipăi beregata. Tom spuse:

— Eu cred c-am să mă duc s-o văd pe maica o clipă, pe urmă o luăm în jos pe șosea.

Bărbații din familia Joad plecară de lîngă verandă. Taica spuse:

— Ce-ar fi să vorbească drept... omul acela?

Îi răspunse preotul:

— A spus adevărul, fără îndoială. Adevărul în ce-l privește pe el. Nu scornea nimic din capul lui.

— Și noi ce-o să ne facem? întrebă Tom. Tot ăsta o să fie adevărul și pentru noi?

— Nu știu, zise Casy.

— Nu știu, adăugă taica.

Se duseră la cort, la prelata întinsă pe o funie. Înăuntru era întuneric și liniște. Cînd ajunseră aproape, ceva cenușiu se mișcă la intrare și se ridică pînă la înălțimea unui om. Maica le ieși în întîmpinare.

— Au adormit cu toții, le spuse ea. Pînă la urmă a ațipit și buna. Pe urmă dădu cu ochii de Tom. Cum ați ajuns aicea? îl întrebă ea îngrijorată. Doar n-ai fi pățit ceva...

— Am reparat mașina, răspunse Tom. Sîntem gata să plecăm odată cu ceilalți.

— Mulțumesc bunului Dumnezeu, zise maica. Aștept cu inima la gură să plecăm d-aicea. Vreau s-ajung unde-i belșug și verdeață. S-ajungem cît mai repede.

Taica își drese glasul.

— Tocmai ne spunea un om...

Tom îl apucă de braț și-l zgîlții cu putere.

— Vorbea și el într-o doară. Zicea că drumurile-s pline de lume.

Maica se uită la ei prin întuneric. Sub cort, Ruthie tuși și fornăi prin somn.

— Le-am făcut baie, zise maica. E prima dată când am avut apă destulă să-i mai spăl puțin. Am lăsat afară gălețile pline, să vă spălați și voi. La drum nu poți să ții nimic curat.

— Sînt toți în cort? întrebă taica.

— Toți, afară de Ruthie și Rosasharn. Ei s-au dus să doarmă afară. Ziceau că-i prea cald înăuntru, sub acoperămînt.

Taica mormăi, parcă pus pe ceartă:

— Rosasharn asta s-a făcut o sperioasă și-o smiorcăită.

— E la prima sarcină, observă maica. Ea și Connie parcă nici nu mai știi de altceva pe lumea asta. Parcă tu n-ai făcut la fel?!

— Noi o să plecăm, zise Tom. Ne ducem mai în jos și oprim puțin mai la o parte de șosea. Uitați-vă după noi când treceți, că poate nu vă vedem. Tragem pe dreapta șoselei.

— Al rămîne?

— Da. Lăsați-l pe unchiul John să vie cu noi. Noapte bună, maică!

Plecară, străbătînd tabăra cufundată în somn. Dinaintea unui cort ardea un foc zglobiu și o femeie păzea cu grijă oala în care fierbea gustarea de dimineață, ce trebuia luată devreme. Mirosul de fasole plutea în aer, puternic și ademenitor.

— Grozavă ar mai fi o farfurie de fasole de-asta, zise Tom curtenitor, cînd trecură pe acolo.

Femeia zîmbi și-i răspunse:

— Nu-i gata, că v-aș da cu dragă inimă. Pofțiți încoace cînd s-o crăpa de ziuă.

— Mulțumim frumos, spuse Tom.

Pe urmă, împreună cu Casy și cu unchiul John trecu prin dreptul verandei. Proprietarul stătea tot acolo, pe scaun, iar felinarul fisîia și-și juca flacăra. Cînd cei trei ajunseră aproape, proprietarul întoarse capul, iar Tom îi spuse:

— Ai să arzi tot gazul.

— Ei, de-acuma tot e vremea să trag obloanele.

— Mi se pare că jumătățile de dolar nu mai vin de-a dura pe șosea, îi aruncă Tom.

Picioarele scaunului izbiră podeaua.

— Ia nu te mai lua de mine! Lasă, c-am să te țiu eu minte!
Ești un zurbagiu dintr-ăia.

— Iac-ai nimerit-o, zise Tom. Îs bolșevic.

— V-ați adunat cam prea mulți pe-aici pe la noi, fir-ați voi ai dracului!

În timp ce ieșeau pe poartă și se urcau în Dodge, Tom rîdea întruna. Luă de jos un bulgăre și-l aruncă înspre lumină. Îl auziră cum se izbește de casă și-l văzură pe proprietar sărind în picioare scrutînd întunericul. Tom porni mașina și coti pe șosea. Apoi ascultă cu încordare bătăile motorului, să vadă de nu se aude cumva vreun zgomot îngrijorător. Șoseaua apărea cețoasă în lumina slabă a farurilor.

Capitolul șaptesprezece

Mașinile pribegilor se scurgeau de pe drumurile lăturalnice pe marea autostradă ce străbătea țara și luau calea pribegiei către apus. În zori, ca niște gînganii, porneau iute la drum, înspre apus, iar acolo unde îi prindea întunericul, tot ca niște gînganii se ghemuiau lîngă adăpost și lîngă apă. Și fiindcă erau stingheri și buimaci, fiindcă toți veneau de pe un tărîm al tristeții, spaimei și înfrîngerii, fiindcă toți se îndreptau spre un loc nou, învăluit de taine, se înghesuiau laolaltă; vorbeau împreună; își împărțeau viețile, hrana și toate nădejtile îndreptate spre țara cea nouă. Pesemne că așa se petreceau lucrurile dacă o familie poposea lîngă un izvor, o alta poposea tot acolo, pentru izvor și pentru tovărășie, iar o a treia, fiindcă primele două descoperiseră locul și-l socotiseră prielnic. Iar cînd soarele scăpata, poate că douăzeci de familii și douăzeci de mașini se-adunaseră acolo.

Seara se petrecea un lucru de mirare: cele douăzeci de familii deveneau una singură și copiii, odrasle ale tuturor. Pierderea căminului devenea o singură pierdere, iar vremea de aur din apus, o singură nădejde. Și se putea întîmpla ca un copil bolnav s-arunce deznădejdea în inimile a douăzeci

de familii; ca o naștere ce-avea loc într-un cort să țină o sută de oameni încordați și cu sufletul cuprins de teamă în cursul nopții, iar dimineața să reverse bucuria vieții noi în o sută de suflete. Se putea ca o familie care-și petrecuse noaptea sub apăsarea disperării și spaimii să-și scotocească lucrurile spre a afla un dar pentru nou-născut. Și seara, așezați în jurul focurilor, cei douăzeci erau una. Așa se alcătua unitatea taberelor, unitatea din vremea serilor și a nopților. O chitară scoasă la iveală dintr-o pătură și degetele ce-i alunecau pe strune, și cîntecele, toate ieșite din mijlocul poporului, unduiau în noapte. Bărbații cîntau cuvintele și femeile fredonau melodia.

În fiecare noapte se zidea o lume, împlinită întru totul – se legau prietenii și se nășteau vrăjmășii; o lume împlinită cu infumurați și cu mișei, cu oameni tăcuți, cu oameni sfioși și cu oameni blinzi. În fiecare noapte se stabileau legăturile ce alcătuiesc o lume și în fiecare dimineață o lume se destrăma, ca un cort de circ.

La început, familiile durau și destrămau lumile cu anume sfială, dar treptat ajunseră să stăpînească deplin meșteșugul zidirii lor. Apoi se iviră conducători, apoi apărură legi și se alcătuiră coduri. Și pe măsură ce lumile înaintau către apus, erau mereu mai bine împlinite și mai larg înzestrate, fiindcă ziditorii lor căpătau mai multă experiență în meșteșugul zidirii.

Familiile învățară ce drepturi trebuie respectate – dreptul de-a rămîne numai cu tine însuși sub cort; dreptul de a păstra trecutul pecetluit în suflet; dreptul de a vorbi și de a asculta; dreptul de a refuza ajutorul ori de a-l primi, de a oferi ajutor ori de a te feri să-l dai; dreptul fiului de a face curte și al fiicei de a fi curtată; dreptul celui flămînd de a fi ospătat; dreptul celor însărcinate și al bolnavilor de a trece înaintea tuturor celorlalți.

Și familiile învățară, fără ca nimeni să le-o spună, ce drepturi sînt monstruoase și trebuie nimicite: dreptul de a încălca intimitatea, dreptul de a face zgomot, în vreme ce tabăra e cufundată în somn, dreptul de a seduce ori de a viola, dreptul la adulter, la furt și la ucidere. Astfel de drepturi fură strivite, fiindcă lumile acestea mici nu ar fi putut

supraviețui nici măcar o noapte dacă asemenea drepturi ar fi rămas în ființă.

Și pe măsură ce lumile înaintau înspre apus, regulile de conduită deveneau legi, fără ca nimeni să vorbească despre asta familiilor. E împotriva legii să-ți faci nevoile în preajma taberei; e împotriva legii să spurci în orice chip apa de băut; e împotriva legii să mănânci bucate costisitoare și gustoase în văzul unui flămînd dacă nu-l îmbrățișezi și pe el să se înfrupte.

Iar odată cu legile, venirea și pedepsele – numai două: o luptă scurtă, pe viață și pe moarte, ori surghiunul; și surghiunul era cea mai aspră. Căci, dacă cineva încălca legile, de chipul și de numele său n-avea cum să se mai lepede și nu-și mai putea găsi loc în nici o lume, oriunde ar fi luat ea ființă.

În lunile acestea, regulile bune-purtări între oameni deveneau obligatorii și rigide, așa încît oricine era ținut să spună: „Bună dimineața“, cînd se ivea împrejurarea, iar un bărbat se putea înțelege cu o fată să rămînă împreună dacă își lua răspunderea să fie tată pentru copiii ei și să-i ocrotească. Dar unui bărbat nu-i este îngăduit să aibă o fată într-o noapte și alta în cea următoare, fiindcă asemenea faptă ar pune în primejdie lumile.

Familiile înaintau înspre apus, iar meșteșugul clădirii lumilor se îmbunătățea mereu, așa încît oamenii se puteau simți apărați în aceste lumi; și lucrurile erau astfel rînduite, încît o familie care respecta regulile știa că este totodată apărată de ele.

Și în lumile acestea apăru o ocîrmuire, cu căpetenii și bătrîni. Un om înțelept își dădea seama că înțelepciunea lui este trebuitoare în orice tabără; iar un nevrednic nu-și putea lepăda nevrednicia trecînd dintr-o lume într-alta. În nopțile acestea se năștea și un anumit sistem de asigurare. Cînd un om avea mîncare, hrănea un flămînd și astfel se asigura împotriva foamei. Iar dacă murea un copil, un morman de bănuți se aduna în fața pînzei ce acoperea intrarea cortului, fiindcă un copil se cade a fi înmormîntat cu cinste, de vreme ce cu altceva nu s-a ales din viață. Un bătrîn poate fi îngropat în țintirimul sărmanilor, dar un copil, nu.

Pentru zidirea unei lumi este nevoie de un anumit element natural – apă, malul unui rîu, un pîrîiaș, un izvor ori cel